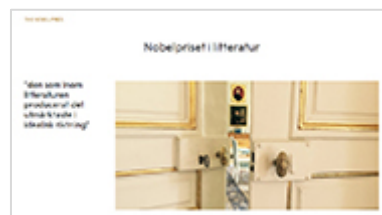

Bildspelsmanus – Litteraturpriset 2018 och 2019 Olga Tokarczuk och Peter Handke

Nobelpriset i litteratur

- Nobelpriset i litteratur är ett av de fem priser som instiftades av Alfred Nobel och delas ut den 10 december varje år.
- Innan Alfred Nobel dog den 10 december 1896, skrev han i sitt testamente att den största delen av hans förmögenhet skulle användas till ett pris till "dem, som hafva gjort menskligheten den största nytta".
- Ett av de fem prisen skulle gå till "den som inom litteraturen producerat det utmärktaste i idealisk riktning".

Vilka belönas med litteraturpriset?

- Nobelpriset i litteratur har framför allt gått till författare av skönlitterära texter, som romaner, noveller, diktsamlingar och pjäser, men även andra genrer som historiska eller filosofiska texter har belönats.
- 2016 gick priset för första gången till en renodlad låtskrivare, då Bob Dylan fick Nobelpriset.
- Exempel på författare som fått priset är Selma Lagerlöf (1909), Ernest Hemingway (1954), Wole Soyinka (1986), Alice Munro (2013) och Tomas Tranströmer (2011).

Två års Nobelpris tillkännagivna

- År 2019 blev ett speciellt år i litteraturprisets historia. Svenska Akademien, den institution som väljer pristagare för litteratur, beslöt sig 2018 för att skjuta fram det årets pris till 2019.
- Den 10 oktober 2019 tillkännagav därför Mats Malm, Svenska Akademiens ständige sekreterare, två års Nobelpris under samma presskonferens i Svenska Akademiens stora sal: Nobelpriset i litteratur för 2018 tilldelas den polska författaren Olga Tokarczuk, och Nobelpriset i litteratur för 2019 tilldelas den österrikiske författaren Peter Handke.

2018 års litteraturpristagare

- Olga Tokarczuk är en av Polens mest välkända och hyllade författare.
- Hon är utbildad psykolog och skriver romaner, noveller och poesi.
- Flera gånger har hon belönats med Nike, Polens mest prestigefulla litteraturpris och 2018 fick hon det prestigefulla Bookerpriset i Storbritannien för romanen *Löparna*. Hennes böcker har översatts till 30 språk.

Bokslukaren, psykologen och författaren

- Olga Tokarczuk föddes 1962 i Sulechów i Polen. Hennes föräldrar var lärare, pappan var också skolbibliotekarie. Hon höll ofta till i biblioteket där hon läste allt hon kom över.
- Som 18-åring började hon läsa psykologi vid universitetet i Warszawa men skrev redan då både poesi och noveller.
- 1993 debuterade hon med romanen *Bokmänniskornas resa*, som ännu inte översatts till svenska. På svenska finns däremot hennes genombrottsroman *Gammeltida och andra tider*, en familjehistoria med inslag av saga som handlar om flera tragiska avsnitt under 1900-talet i Polen.
- Samtidigt som Olga Tokarczuk är känd och hyllad i sitt hemland har hon också utsatts för hat för att hon uppmanat Polen att göra upp med sitt förflutna – under andra världskriget mördades judar av sina polska grannar.

Världen sedd uppifrån

- Olga Tokarczuk inspireras av kartor och att se världen uppifrån. Det är främst de polska landskapen och historierna som är i centrum. I några av hennes verk är det till och med som om platserna är huvudpersonerna.
- I romanen *Daghus, natthus* (2005) bidrar många små berättelser om människors liv och flykt i det schlesiska landskapet till en rik skildring av detta område i sydvästra Polen.
- Tokarczuk kallas också för snabbporträttets mästare, då hon kan skildra gestalter enbart sedda på till exempel flygplatser och hotell på ett sätt som bjuder in läsaren till gissningar om dem.
- Den mest omfattande boken har också en mycket lång titel: *Jakobsböckerna eller Den väldiga färden över sju gränser, fem språk och tre stora religioner, de små ej att förglömma...* Detta är en dokumentär roman om den märklige mystikern och sektledaren Jakob Frank, som levde under 1700-talet. Historien berättas genom flera olika personers beskrivningar av Frank.

2019 års litteraturpristagare

- Peter Handke har skrivit i över 50 år och har kommit att ses som en av Europas mest inflytelserika författare sedan andra världskriget.
- Han har författat romaner, essäer, dagböcker, dramer och filmmanus och har fått flera litterära priser, till exempel Franz Kafka-priset och Internationella Ibsenpriset.
- Peter Handke kom tidigt att ses som en experimentell författare, till exempel i sina pjäser där han ofta har brutit mot de förväntningar som en teaterpublik vanligen har på hur en pjäs ska vara.

Ett långt och brett författarskap

- Peter Handke föddes 1942 i Kärnten i Österrike, mitt under andra världskriget. Hans mamma Maria tillhörde den slovenska minoriteten och pappan var en tysk soldat, honom träffade Handke först när han blivit vuxen.
- Han växte istället upp med sin mamma och hennes nya man. Han läste juridik i Graz men avbröt studierna när han debuterade 1966 både med en roman och uppsättningen av en av hans pjäser.
- Handke har bott i Chaville, utanför Paris i snart 30 år, och många av hans verk handlar om exil, att stå mellan två världar, och om livet i marginalen, till exempel i förorter och små okända byar, snarare än i storstäder. Handke menar att centrum är överallt.

Att upptäcka världen på nya sätt

- Peter Handke menar att hans författarskap har blivit till i den personliga katastrofen. Detta kan vi bland annat se i boken *Berättelse om ett liv* (1974), där han kort men kärleksfullt skriver om sin mamma efter att hon begått självmord. I boken försöker han skildra mammans egen berättelse utifrån hur man såg på kvinnans roll under hennes livstid.
- Handke undersöker minnet av de döda och sitt eget ursprung i flera verk. Samtidigt är de fyllda av en upptäckarglädje – att se världen på nya sätt.
- Han har gjort viktiga översättningar från många av de klassiska författarna, som William Shakespeare, de grekiska författarna Euripides och Sofokles, samt de franska författarna Margerite Duras och Patrick Modiano.

